

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств **Сумської області** щодо їх ділових очікувань*

II квартал 2020 року

Опитування проводилося після оголошення про
пом'якшення карантинних заходів

* Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в II кварталі 2020 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у II кварталі 2020 року свідчать, що в наступні 12 місяців респонденти очікують суттєве скорочення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні в наступні 12 місяців, водночас позитивно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств. Прогнозуються прискорення зростання цін і девальвація національної валюти¹.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **скорочення обсягів виробництва товарів та послуг в Україні** високими темпами: баланс відповідей – «мінус» 42.9% (у попередньому кварталі – 7.7%) (графік 1), у цілому по Україні – «мінус» 34.1%;
- **зростання цін на товари та послуги**: 57.1% респондентів очікують, що зростання цін понад 7.5%, у цілому по Україні – 45.1%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **продовження девальвації національної валюти**: знецінення гривні відносно долара США очікують 57.1% респондентів (у попередньому кварталі – 53.8%), у цілому по Україні – 68.2%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств** нижчими темпами: баланс відповідей – 14.3% (у попередньому кварталі – 36.4%) (таблиця). У цілому по Україні очікується погіршення фінансово-економічного стану підприємств – «мінус» 1.8%;
- **зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції**: баланс відповідей – 7.1% (у I кварталі 2020 року – 0.0%). Обсяги реалізації на зовнішньому ринку залишаться без змін: баланс відповідей як і в попередньому кварталі, – 0.0%. У цілому по Україні обсяги реалізації **виробленої продукції** дещо зменшаться: баланси відповідей – «мінус» 0.1% та «мінус» 0.7% відповідно;
- **зменшення інвестиційних видатків** як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар: баланси відповідей – «мінус» 42.9% та «мінус» 14.3% відповідно (у попередньому кварталі – по 0.0%). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 16.1% та «мінус» 10.5% відповідно;
- **зменшення кількості працівників** на своїх підприємствах вищими темпами: баланс відповідей – «мінус» 28.6% (у I кварталі 2020 року – «мінус» 7.7%) (графік 4), у цілому по Україні – «мінус» 17.3%;
- **високі темпи зростання цін на товари/послуги, що купуються**: баланс відповідей – 71.4%, водночас **зниження цін на товари/послуги власного виробництва**: баланс відповідей – «мінус» 7.1% (графік 6). На зміну рівня цін товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть попит на продукцію та вартість трудових ресурсів (графік 7);
- **уповільнення зростання витрат як на одиницю продукції**, так і **на оплату праці одного найманого працівника**: баланси відповідей – по 42.9% (у I кварталі 2020 року – 53.8% та 46.2% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти назвали нестабільну політичну ситуацію та недостатній попит (оцінки впливу цих чинників зросли) (графік 5).

Очікується суттєве зростання потреби підприємств у позикових коштах найближчим часом (графік 8). Як і в попередніх кварталах респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу кредитам виключно в національній валюті. Оцінки щодо посилення жорсткості умов доступу до банківських кредитів знизилися (графік 9). Занадто високі ставки за кредитами – головний стримуючий чинник залучення кредитних ресурсів (графік 10).

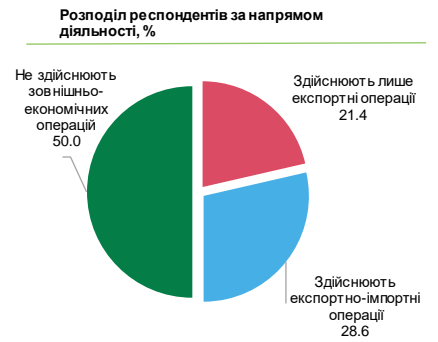
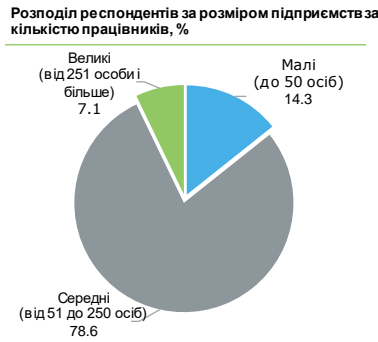
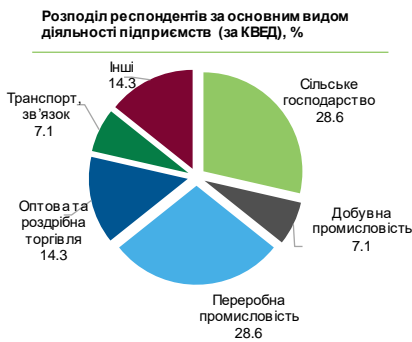
Усі респонденти області зазначили, що **не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках** (у цілому по Україні – 96.5%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

- **поточний фінансово-економічний стан** погіршився і є **поганий**: баланс відповідей – «мінус» 30.8% (у I кварталі 2020 року – 0.0%), у цілому по Україні – «мінус» 11.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва** збільшився і є **вищий, ніж нормальний**: баланс відповідей – 37.5% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%);
- **ресурси вільних виробничих потужностей зросли**. Підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних виробничих потужностей: баланс відповідей – 7.7% (у попередньому кварталі – 0.0%).

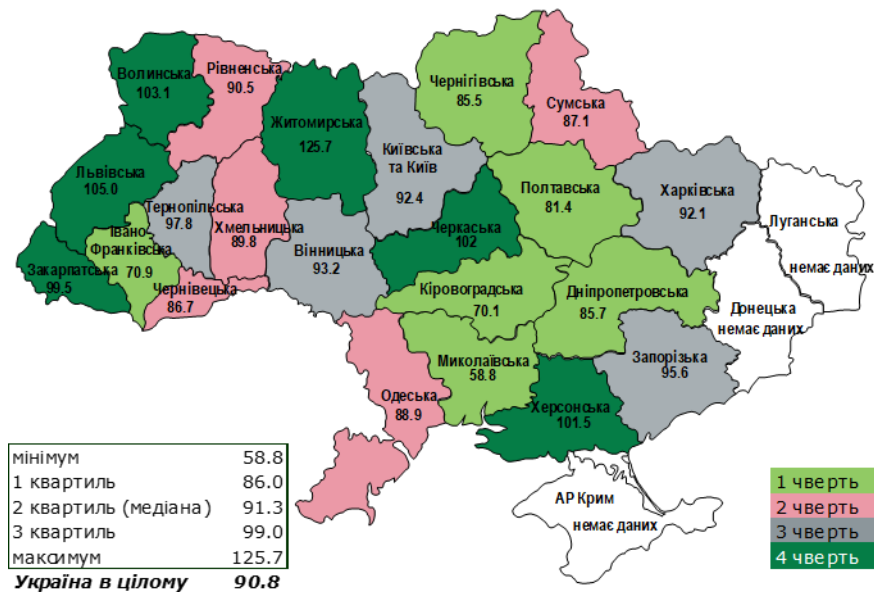
¹ Опитування проводилося після оголошення про пом'якшення карантинних заходів.

Паспорт вибірки^{2,3}

- період проведення – 05 травня – 03 червня 2020 року;
- опитано всього 14 підприємств;
- репрезентативно за такими видами економічної діяльності, як сільське господарство та переробна промисловість.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями⁴, %

*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

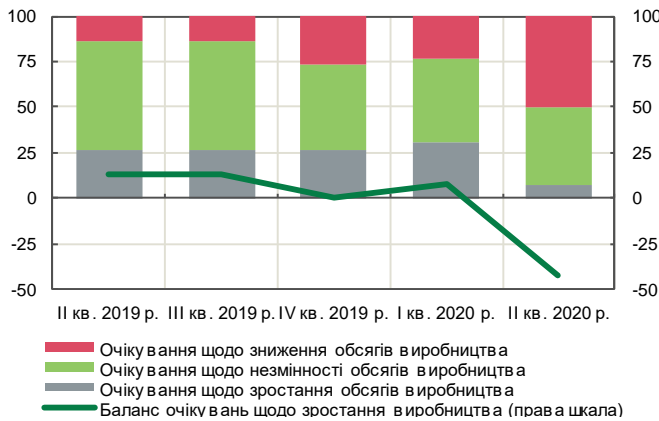
Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	II кв. 2019 р.	III кв. 2019 р.	IV кв. 2019 р.	I кв. 2020 р.	II кв. 2020 р.
фінансово-економічного стану	33.3	33.3	15.4	36.4	14.3
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	26.7	33.3	20.0	0.0	7.1
інвестиційних витратків на проведення будівельних робіт	-7.7	6.7	0.0	0.0	-42.9
інвестиційних витратків на машини, обладнання та інвентар	13.3	-6.7	6.7	0.0	-14.3
кількості працівників	-13.3	-6.7	-13.3	-7.7	-28.6

² Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
³ В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
⁴ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

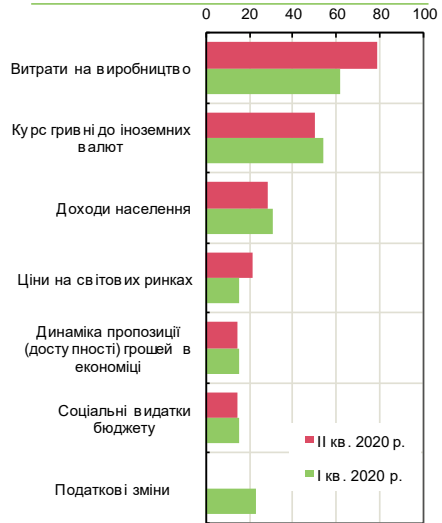
Графік 1

Динаміка очікувань щодо зміни обсягів виробництва товарів та послуг в Україні в наступні 12 місяців, відсоток відповідей

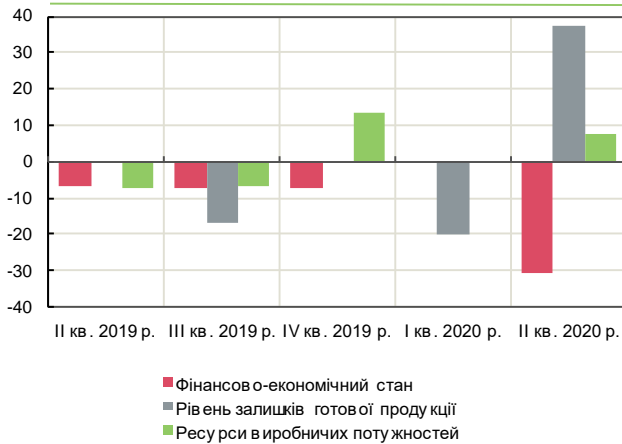
Графік 2

Оцінка респондентами факторів, які обумовили їх очікування щодо зростання цін на споживчі товари та послуги, відсоток відповідей

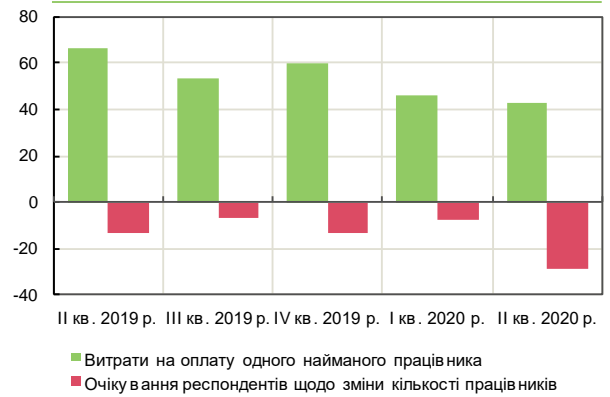
Графік 3

Економічна активність підприємств на момент опитування, баланс відповідей

Графік 4

Динаміка очікувань респондентів щодо зміни кількості працівників та оплати одного найманого працівника у наступні 12 місяців, баланс відповідей

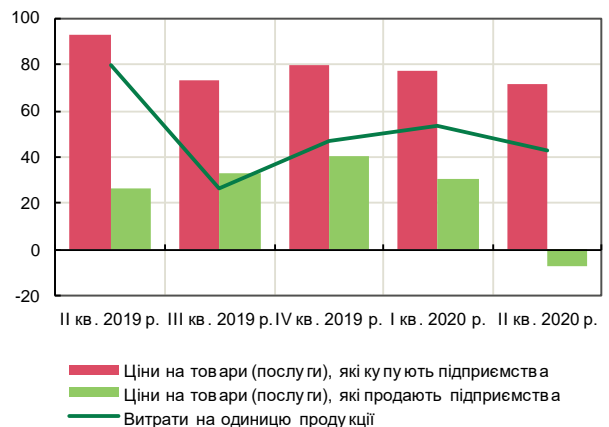
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

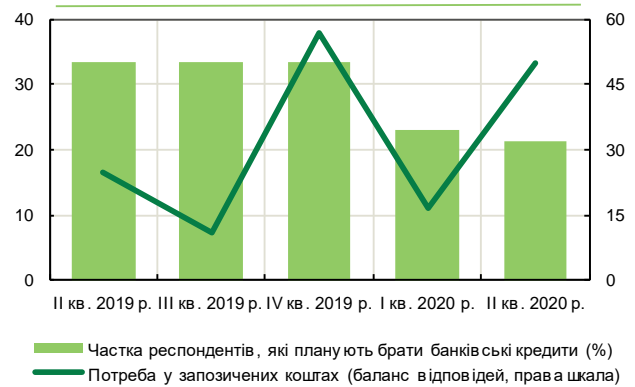
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

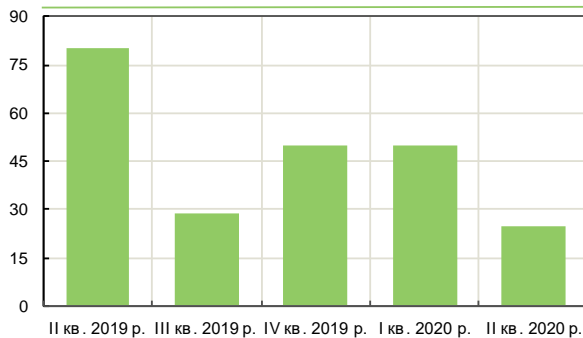
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

